

P. H. de Vries en P. L. E. M. Everts

resp. luitenant-kolonel der cavalerie en majoor der infanterie

(m.m.v. J. W. Matser, ritmeester der cavalerie)

Offensief optreden, maar hoe?

2. Vijandelijk optreden

In dit tweede artikel van de reeks gaan wij nader in op het optreden van de landstrijdkrachten van het Warschau-Pact (WP). Over dat optreden is reeds veel geschreven, waarbij de verschillende publikaties sterk variëren naar aard, inhoud en conclusies. De ene publicist wil ons laten geloven dat de WP-krijgsmacht niet meer is dan een verstarde bureaucratie, waarbinnen incompetentie en gebrek aan fantasie regel zijn. De andere deskundige beschrijft het militaire apparaat van het WP als een goed geoliede, flexibel reagerende, in alle opzichten superieure oorlogsmachinerie. Binnen het kader van onze artikelenreeks zijn wij niet in staat een compleet — en vooral evenwichtig — beeld van het optreden van het WP te schetsen; daarvoor verwijzen wij naar de gelukkig ook beschikbare genuanceerdere benaderingen [4][5][11].

In deze bijdrage volstaan wij ermee enkele belangrijke aspecten en kenmerken van het WP-optreden nader te belichten. Daarbij beperken wij ons tot het conventionele optreden. Alvorens over te gaan tot de nadere beschrijving van enkele kenmerken schetsen wij eerst een aantal achtergronden van dat optreden.

Enkele achtergronden van het optreden van WP-landstrijdkrachten

Ideologie

WP-landstrijdkrachten treden op overeenkomstig de Sovjetrussische militaire doctrine.¹ De ontwikkeling van die doctrine is en wordt in belangrijke mate beïnvloed door de marxistisch-leninistische

¹ Aangezien binnen het Warschau-Pact de Sovjet-Unie een overheersende rol speelt, en organisatie en uitrusting van de WP-strijdkrachten vrijwel volledig zijn afgeleid van, en vaak sterk overeenkomen met, die van de Russische strijdkrachten, worden de aanduidingen Sovjetrussisch en WP als synoniemen gehanteerd.

Now the reason the enlightened prince and wise general conquer the enemy whenever they move and their achievements surpass those of ordinary man is foreknowledge.

(SOEN TZOE)

ideologie. Daarin vormt het gewapende conflict een legitiem middel om de marxistisch-leninistische heilsidealen uit te dragen; een gewapend treffen met de kapitalistische tegenstander werd tot enkele jaren geleden zelfs onvermijdelijk geacht.² Het is dan ook logisch zich terdege op dat conflict voor te bereiden en de militarisering van de samenleving vloeit dan even logisch daaruit voort.

In de marxistisch-leninistische visie dient een gewapend conflict zo kort mogelijk te duren. Een langdurig conflict legt immers een zware druk op de eigen samenleving en daardoor zouden de socialistische verworvenheden in gevaar kunnen komen. Voorts gaat van zo'n kort, maar dan wel zeer krachtig gevoerd, conflict een grote schokwerking uit, waartegen een kapitalistische samenleving naar verwachting niet bestand is. De krijgsmacht moet dan ook in staat worden gesteld zo'n zeer krachtig offensief te voeren, zodat een snelle overwinning kan worden behaald. De introductie van nucleaire wapens heeft het belang van de beperking in duur van een gewapend conflict alleen maar vergroot.

Ten einde een gewapend conflict kortdurend te laten zijn is het essentieel dat succes snel kan worden uitgebuit. Zodra ergens een doorbraak is geforceerd moet onmiddellijk een uitbraak kunnen volgen, m.a.w.: men moet over operationele flexibiliteit beschikken, het vermogen om met grote eenheden en formaties relatief snel zwaartepunten op te bouwen en te verleggen. Dat noopt tot

² De opvatting dat een oorlog met het kapitalisme onvermijdelijk is wordt sinds enkele jaren niet meer officieel gehanteerd, o.m. omdat men meent dat het per definitie een nucleaire oorlog zal zijn waarbij ook de SU niet aan aanzienlijke verwoestingen zal ontkomen, en vanwege de opvatting dat het kapitalisme ook van binnen uit is te vernietigen.

Afb. 1 Militaire topografie: weergave van terrein op een NAVO-kaart

Afb. 2 Hetzelfde terreindeel als van afb. 1 op een WP-kaart; het verschil vloeit niet voort uit onvoldoende informatie maar is het gevolg van de WP-benadering van het aspect terrein: militair minder relevante geachte kenmerken worden weggelaten

het achter de hand houden van een relatief groot deel van de beschikbare strijdkrachten. Uit ideologisch standpunt gezien is het dan ook logisch, dat:

- het militaire apparaat een belangrijke plaats in de samenleving inneemt;
- de doctrine een offensief karakter heeft;
- het militaire apparaat omvangrijk is, zodat er voldoende middelen beschikbaar blijven om een eventueel succes uit te buiten;
- de integrale inspanning is gericht op een beperking van de duur van een eventuele oorlog.

Terrein

Een tweede factor van grote invloed op ontwikkelingen in het Sovjetrussische militaire denken is het terrein. Het terrein in de SU kenmerkt zich door zijn enorme uitgestrektheid en het ontbreken van accidentatie van betekenis. In een dergelijke omgeving is het historisch een absolute noodzaak gebleken over een grote krijgsmacht te beschikken. Een geconcentreerd aanvallende vijand kan met gebruik van de grote diepte en een groot leger uiteindelijk worden opgevangen en verslagen. Als

de vijand zich niet concentreert wordt hij kwetsbaar voor tegenaanvallen. Door in dat geval de eigen strijdkrachten wel, en ook snel, te concentreren kan op nagenoeg elke gewenste plaats bij de agressor een inbraak, doorbraak gevolgd door een uitbraak, worden geforceerd. In dat verband is het essentieel snel te kunnen manoeuvreren met formaties en grote eenheden. Tactiek en ook initiatief op lager niveau zijn dan minder relevant. De militaire doctrine is dan ook wel eens aangeduid als een soort maritieme conceptie. Het manoeuvreren met formaties in een uitgestrekt vrij vlak gebied heeft ook wel iets weg van het manoeuvreren met vlootverbanden op een oceaan. Het vormt wellicht een verklaring voor het feit dat terreinkenmerken in de Russische doctrine anders worden gewaardeerd dan in het Westen. Dat blijkt bv. uit de bij de WP-strijdkrachten in gebruik zijnde topografische kaarten. Deze ogen veel rustiger want veel irrelevant geachte details worden weggelaten. Het begrip nadering krijgt daardoor een veel bredere inhoud (afb. 1 en 2). Aan de andere kant zijn de Russen zich terdege bewust van het belang van terrein. Bij de WP-topografische kaarten is het aantal kaarttekens, specifiek bestemd

voor militair gebruik, zeker tweemaal zo groot als in het Westen.

Verder is men zich bewust van het adagium dat de risico's van een opmars door ongunstig terrein zijn te verkiezen boven de risico's van een opmars door een gebied dat door de vijand wordt verdedigd. Er wordt dan ook veel aandacht besteed aan de mogelijkheden ongunstig terrein te overwinnen. Zo wordt bij de ontwikkeling van materieel rekening gehouden met het aspect terreinvaardigheid: de bodemdruk van WP-voertuigen is over het algemeen aanzienlijk minder dan van westerse militaire voertuigen. Ook de indeling van relatief veel geniemiddelen duidt op het belang dat aan het terrein wordt toegekend.

Gelet op de aard van het terrein is het derhalve alleszins begrijpelijk dat in de Sovjetrussische militaire doctrine:

- een grote krijgsmacht noodzakelijk wordt geacht;
- een groot belang wordt toegekend aan het manoeuvreren met grote eenheden en formaties;
- terreinkenmerken een relatief ondergeschikte rol spelen in de planning van manoeuvres;
- veel aandacht wordt besteed aan het overwinnen van de belemmerende invloed die van het terrein kan uitgaan.

Historie

Een derde factor van wezenlijke invloed op de ontwikkeling van de Sovjetrussische doctrine vormen de (recente) historische ervaringen. De Sovjet-Unie heeft vanaf haar stichting — maar daarvoor ook het keizerlijke Rusland — altijd op eigen grondgebied moeten vechten. Met name de Tweede Wereldoorlog heeft in de Sovjet-Unie tot enorme verwoestingen en miljoenen slachtoffers geleid. Dat met name die wereldoorlog voor de Sovjet-Unie een traumatische ervaring is geweest blijkt onder meer uit de excessieve aandacht die nog steeds aan de „Grote vaderlandse oorlog” wordt geschonken. Het politieke streven is dan ook erop gericht te voorkomen dat ooit nog een gewapend conflict op Russische bodem wordt uitgevochten. De militaire doctrine is dienovereenkomstig gericht op het van meet af aan nemen van het initiatief en het gevecht op vijandelijke bodem te beslissen.

Zonder uitvoerig op dit aspect in te gaan kan toch worden gesteld dat het, gelet op de historische ervaringen, eveneens zeer begrijpelijk is, dat:

- de Sovjet-Unie een omvangrijk militair apparaat op de been houdt;
- het eigen grondgebied afschermt met een cordon van WP-vazalstaten;
- de militaire doctrine een offensief karakter heeft.

Resumé

Concluderend kunnen wij stellen dat de invloeden die op de Sovjetrussische militaire doctrine uitgaan van de marxistisch-leninistische ideologie, het terrein in de Sovjet-Unie en de (recente) historische ervaringen elkaar grotendeels bevestigen en aanvullen. Uit alle drie de invalshoeken bezien bestaat de noodzaak tot het aanhouden van een omvangrijke krijgsmacht, die in staat moet zijn snel en verrassend het offensief te voeren. De verdere invulling van die doctrine is dan ook gericht op het realiseren van die gewenste vorm van optreden.

Enkele kenmerken van het optreden van WP-landstrijdkrachten

Normen

Normen spelen binnen de Sovjetrussische maatschappij een allesoverheersende rol. Dat is op zich niet verwonderlijk: zij vormen immers een essentieel instrument bij het besturen van een planeco-nomie. Bovendien is het volgens de marxistisch-leninistische wetenschapsleer mogelijk op objectieve wetenschappelijke manier tot de juiste oplossing van een probleem te komen; m.a.w.: de juistheid van normen is objectief vast te stellen.

Nadat normen op theoretische grondslag formeel zijn vastgesteld — maar soms ook zonder die formele tussenstap — worden ze op basis van praktijkgegevens getoetst en zo nodig verder ontwikkeld. De juistheid van normen wordt daarmee ook in materiële zin bekrachtigd. Afwijken van de norm wordt dan al gauw beschouwd als onwetenschappelijk (= onjuist) handelen. De militaire organisatie van het WP vormt in dit opzicht een getrouwe afspiegeling van de Sovjetrussische maat-

schappij. De WP-strijdkrachten beschikken dan ook over een doorwrocht systeem van militaire normen (zie kader). Met behulp van de — op alle gebieden beschikbare normen — is het bv. mogelijk te bepalen:

- hoeveel artilleriegranaten nodig zijn om een bepaalde soort doel uit te schakelen;
- hoeveel tanks, kanonnen, vliegtuigen, e.d. per kilometer frontbreedte nodig zijn in en buiten het zwaartepunt;
- hoeveel middelen nodig zijn om een bepaald doel binnen een gestelde tijd te bereiken; enz.

Het belang van normen wordt bovendien beklemtoond doordat de WP-strijdkrachten bij de planning van operaties ervan uitgaan dat de inlichtingen omtrent de vijand incompleet en onnauwkeurig zullen zijn. Voor de planning van eigen activiteiten zal dan ook volledig moeten worden vertrouwd op de eigen — wetenschappelijk tot stand gekomen — voorspellingen.

Het spreekt vanzelf dat de binnen het WP gehanteerde normen voor het merendeel geclassificeerde gegevens zijn. Toch komen er nog wel eens normen in de openbaarheid, bv. in Sovjetrussische vakliteratuur. Ook is het mogelijk normen af te leiden uit de beschrijvingen van oefeningen e.d. Door zorgvuldige bestudering van een groot aantal bronnen is een aantal auteurs dan ook erin geslaagd een vrij compleet beeld te geven van het „genormeerde” Russische optreden [4][5][11].

Ten aanzien van dit genormeerde optreden de volgende kanttekening: in het verdere verloop van ons betoog gaan wij voor de beschrijving van enkele aspecten van het optreden van WP-strijdkrachten uit van hetgeen daarover in die westerse publikaties is weergegeven. Geen van de gegevens betreffende het optreden van WP-eenheden spruit voort uit onze fantasie en is evenmin het resultaat van „wishfull thinking”.

Bevelvoering

Het kenmerk bij uitstek van het optreden van WP-strijdkrachten is de gecentraliseerde bevelvoering. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging die gecentraliseerde bevelvoering zelfs zeer ver: vertegenwoordigers van de Generale Staf met soms volledige volmacht werden — met voorbijgaan van alle tussengelegen niveaus — rechtstreeks tot op divisieniveau uitgezonden om te verzekeren dat de plannen van de Generale Staf stipt werden

De Sovjetrussische militaire encyclopedie definieert militaire normen als volgt (vertaling gebaseerd op Engelse en Oostduitse teksten):

1. Operationeel-tactische gemiddelde cijfergrootheden die worden gebruikt om tijd-ruimtefactoren weer te geven voor operationele of tactische activiteiten van troepen en de gebieden waarin die activiteiten plaatsvinden. Operationeel-tactische ruimtefactoren geven weer: diepte van de aanvalsdelen, vakkbreedtes, afmetingen van gevechtsformaties, breedte, diepte, enz. Operationeel-tactische tijdfactoren geven weer: de tijd, nodig om elke opdracht te voltooien, verplaatsingen of manoeuvres uit te voeren, enz. Zij worden ontwikkeld, rekening houdend met de samenstelling van Sovjetrussische en vijandelijke formaties, hun mogelijkheden, gevechts- en oefenervaringen, niveau van geoefendheid van het personeel, resultaten van speciale onderzoeken, terreinomstandigheden, weer en tijd van het jaar en de dag. De belangrijkste operationeel-tactische normen worden weergegeven in voorschriften en reglementen.

2. Tijdgebonden, kwantitatieve en kwalitatieve factoren voor de uitvoering door militair personeel en kleine eenheden van bepaalde taken, methoden of toepassingen van wapens en technologie in het kader van de voorbereiding voor het gevecht. Normen waarborgen een uniforme en objectieve benadering voor het vaststellen van de tijden, nodig voor de voltooiing van acties en voor de beoordeling van het niveau van geoefendheid van militair personeel en eenheden als geheel.

uitgevoerd. Deze vorm van controle kan ook thans nog plaatsvinden. Controle geschiedt ook door politieke officieren die bij de eenheden zijn ingedeeld. Deze officieren hebben behalve een controlerende taak ook de functie van plaatsvervangend commandant voor politieke zaken. In die hoedanigheid zijn zij onder meer verantwoordelijk voor de gevechtsbereidheid van de eenheid. De Sovjetrussische opvatting over eenhoofdige leiding houdt in dat elke commandant zijn plan tot in details op het lagere niveau bekend moet maken. Daarmee moet worden bereikt dat zijn wil nauwgezet wordt gevolgd. In de praktijk leidt dat ertoe dat elke commandant tot in details krijgt voorgeschreven wat zijn eenheid moet doen, inbegrepen het wanneer en hoe! Dat leidt op zich weer tot een in westerse ogen starre werkwijze, waarin geen plaats is voor initiatief. Die starheid wordt bovendien versterkt door het normgerichte denken. Het bevel van de hogere commandant is immers tot stand gekomen door een correcte toepassing van de normen en het is dus juist. Initiatief nemen houdt derhalve in dat wordt afgeweken van hetgeen a priori juist is en dat is niet alleen onwetenschappelijk maar ook onverstandig. Enige nuancering is ook hierbij op zijn plaats. De ervaringen in Afghanistan leidden ertoe dat het belang van initiatief meer en meer wordt onderkend. Met name het jonge, lagere personeel heeft inmiddels

de nodige ervaring opgedaan met het nemen van initiatief. Vanaf de top van de organisatie doet zich voorts de invloed voelen van de ideeën van Gorbatsjov omtrent „glasnost” en „perestroika”. Het is dan ook aannemelijk dat die zekere starheid in het optreden geleidelijk zal afnemen.

De gecentraliseerde commandovoering komt ook tot uitdrukking in de organisatie van de WP-landstrijdkrachten. Het laagste niveau waarop een volledige commandopost — waarin alle staffuncties zijn opgenomen — wordt ontplooid is de divisie. Deze is gesitueerd op 5 tot 15 km van de voorste lijn eigen troepen. Uit deze commandoposten kan een vooruitgeschoven commandopost worden uitgebracht als complexe manoeuvres van zeer nabij moeten worden geleid of als de hoofdcommandopost wordt verplaatst. Deze vooruitgeschoven commandoposten kunnen tot op 5 km van de lijn van gevechtscontact worden ontplooid. Leger- en frontcommandoposten zijn over het algemeen meer in de diepte gesitueerd. Op regimentsniveau en lager is slechts een zogeheten commandowaarnemingspost — een soort vooruitgeschoven commandopost — ingedeeld, ondergebracht in een gepantserd voertuig of een tank.

Het verbindingssysteem is ontworpen om de eenhoofdige leiding en de gecentraliseerde besturing van de eenheden mogelijk te maken. De nadruk ligt op verbindingen van boven naar beneden, waarbij op de lagere niveaus betrekkelijk weinig flexibiliteit is ingebouwd. Voor de vereiste flexibiliteit op hogere niveaus beschikt men over een

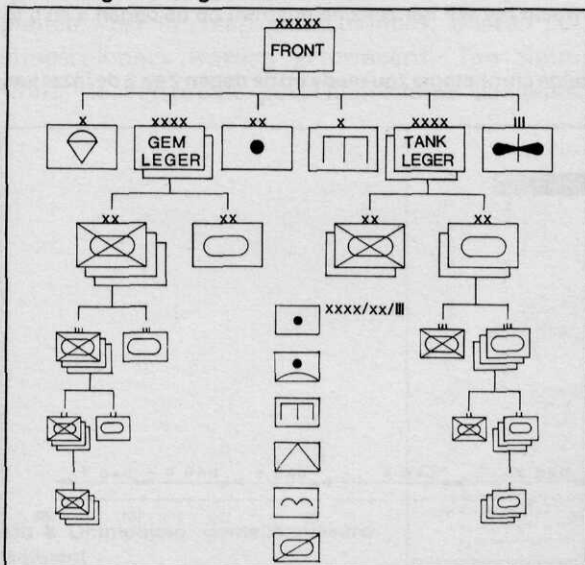
groot arsenaal aan verschillende soorten verbindingsmiddelen. Radio is daarbij het voornaamste. Men beschikt over fm-, am- en hf-apparatuur. Voor verbindingen op de hogere niveaus zijn straalzenderinstallaties beschikbaar. Al met al zullen bij een gewapend conflict in Europa door het WP circa 40.000 verschillende netten worden geactiveerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat binnen de WP-strijdkrachten een belangrijke plaats is ingeruimd voor elektronische oorlogvoering.

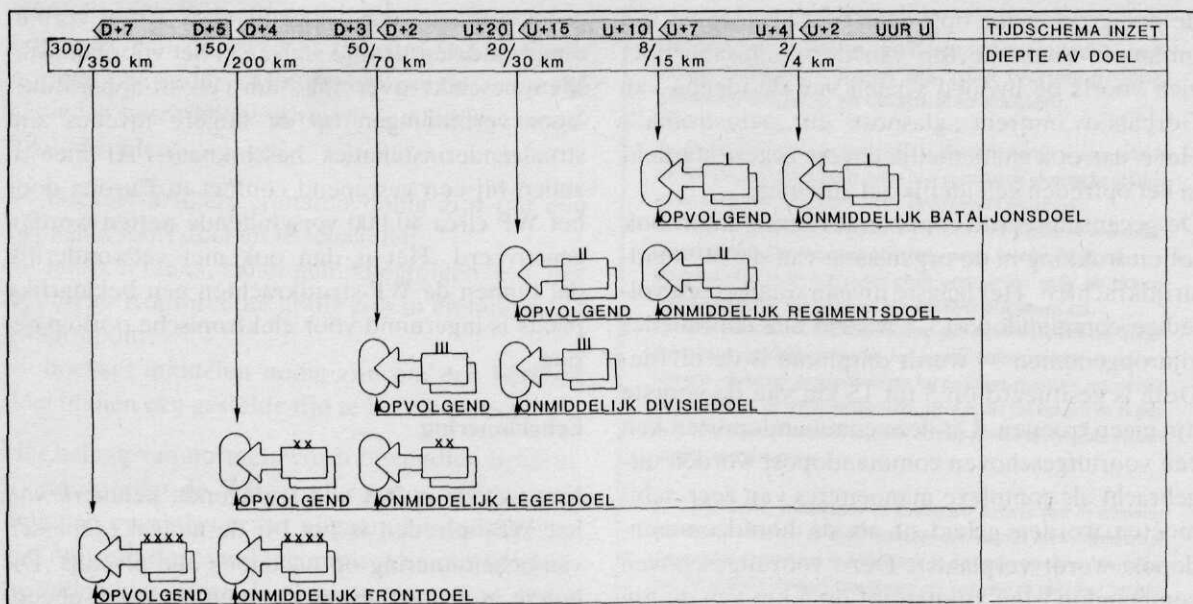
Echelonnering

Een tweede in het oog springende kenmerk van het WP-optreden is het bij de aanval toepassen van echelonnering op nagenoeg alle niveaus. Dit houdt in dat ongeveer de helft van de subeenheden in de diepte wordt gegroepeerd. De organisatie van de WP-landstrijdkrachten is volledig op de mogelijkheid tot echelonnering afgestemd (afb. 3). Het in de diepte gegroepeerde 2e echelon heeft dezelfde (vervolg)opdracht als het in front ontplooiende 1e echelon. Daarmee is tevens het verschil aangegeven met een reserve: een reserve heeft immers niet één van meet af aan vastgestelde taak maar kan afhankelijk van de situatie voor elke denkbare taak worden ingezet. Bij de WP-strijdkrachten kent men behalve een 1e en 2e echelon ook een reserve. Deze bestaat uit een algemene reserve die bij de landstrijdkrachten als vuistregel een sterkte heeft van een negende deel van de beschikbare middelen en een speciale reserve van antitankeenheden en mobiele hindernisdetachementen.

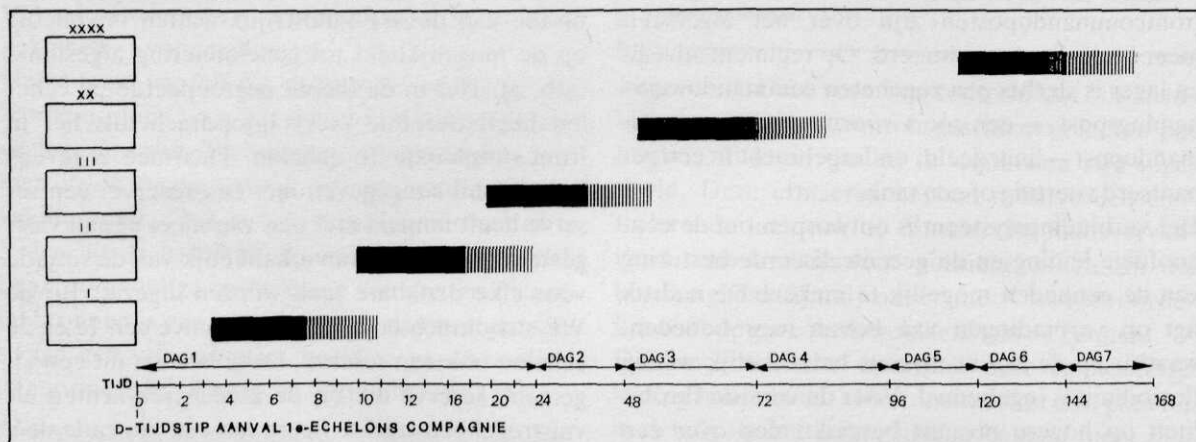
In het aanvallende optreden krijgt elk echelon een onmiddellijk en een opvolgend aanvalsdoel opgedragen. Het opvolgende doel van het 1e echelon is tevens het onmiddellijke doel van het hogere niveau (afb. 4). De opzet daarbij is dat het onmiddellijke doel wordt genomen door het 1e echelon van een eenheid en het opvolgende aanvalsdoel wordt vermeesterd door het 2e echelon. Er wordt echter rekening mee gehouden dat de vijand erin zal slagen het 1e echelon tegen te houden of te vernietigen. In dat geval zal het 2e echelon worden ingezet ter vermeerstering van het onmiddellijke aanvalsdoel, waarna dat echelon de aanval zal voortzetten op het opvolgende aanvalsdoel. Het volgende echelon zal dan dus eerder worden inge-

Afb. 3 Organisatie gemiddeld WP-front

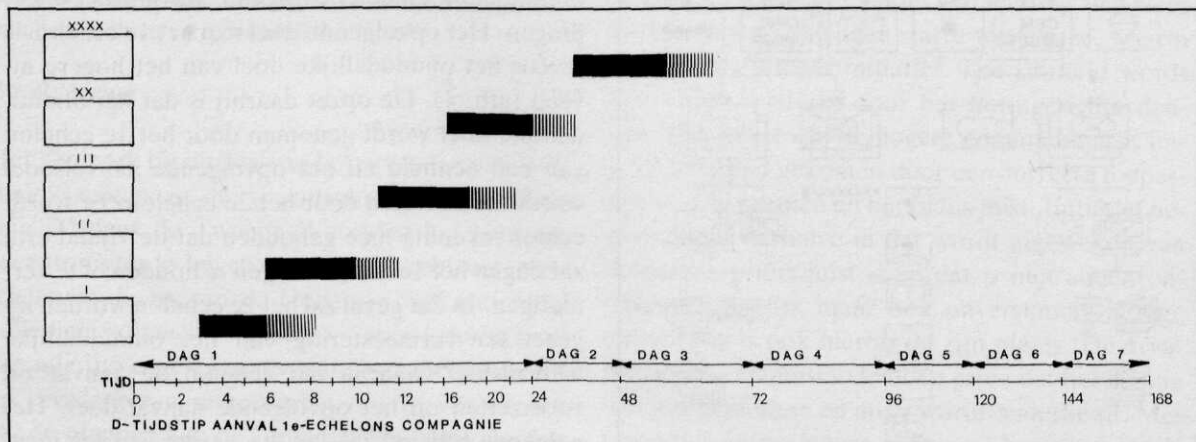

Afb. 4 Echelonnering WP-landstrijdkrachten

Afb. 5 Tijdschema normale inzet volgende echelons; het zwarte blok geeft aan in welke periode de inzet van een volgend echelon kan worden verwacht (in de normale chronologie verwacht het WP het 2e-echelonsfront op de dagen 5 en 6 te kunnen inzetten)

Afb. 6 Tijdschema snelle inzet volgende echelons; in de versnelde chronologie zou reeds op de dagen 2 en 3 de inzet van het 2e-echelonsfront moeten kunnen plaatsvinden

zet dan voorzien. In van te voren geplande doorbraaksectoren kan een dergelijk snelle chronologie ook van meet af aan worden toegepast (afb. 5 en 6).

Aanvallend optreden

Het genormeerde aanvallende optreden van de WP-strijdkrachten heeft een aantal overige specifieke kenmerken waarop hier nader zal worden ingegaan. Het betreft frontbreedten, de wijze van ontplooiën, de marsformatie en verkenningen.

De frontbreedten waarover wordt opgetreden zijn voor de verschillende niveaus zorgvuldig genormd. Eenheden krijgen voor hun opmars een bepaald vak toegewezen. Binnen dat vak zal normaal gesproken een relatief smalle aanvalssector worden vastgesteld. De breedte daarvan varieert naar gelang het een neven- of een hoofdaanval betreft (afb. 7). Eventuele open flanken worden beveiligd, veelal door de inzet van antitankreserves, soms gesteund door mobiele-hindernisdetachementen.

Door relatief smalle aanvalssectoren vast te stellen, waarop de gevechtskracht van de aanvallende eenheid wordt geconcentreerd, is men in staat een zware druk op te bouwen. Om die druk op peil te houden, maken de Russen gebruik van een — alweer genormde — wijze van ontplooiën. Daarbij wordt de zogeheten marsformatie van de divisie verbroken en achtereenvolgens splitsen de regimentsscolonnen zich in bataljonscolonnen; die splitsen zich op hun beurt op tevoren bepaalde punten weer in compagniescolonnen, waarna pelotonscolonnen worden geformeerd. Ten slotte wordt de verspreide gevechtsformatie aangenomen.

Eenheid	Breedte		
	Nadering	Nevenaantal	Hoofdaanval
Divisie	20-30 km	10-30 km	4-16 km
Regiment	10 km	5-10 km	2- 7 km
Bataljon	2- 3 km	2 km	1- 2 km
Compagnie		800 m	500-800 m
Peloton		200 m	150-200 m

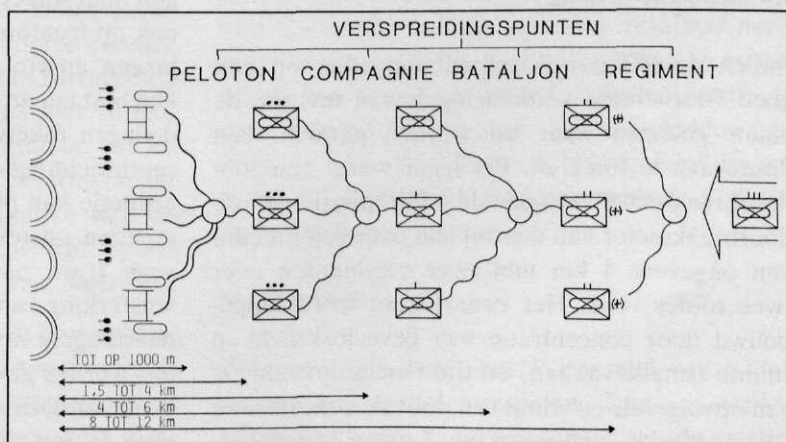
Afb. 7 Opmarsbreedten WP-eenheden

men. Als het verloop van het gevecht daartoe aanleiding geeft, wordt in laatste instantie uitgestegen om het aanvalsdoel te vermeesteren (afb. 8).

Het vereiste momentum van de opmars wordt voorts gerealiseerd door zo lang als maar enigszins mogelijk is de marsformatie aan te houden. Daarbij wordt in de praktijk van een beperkt aantal routes gebruik gemaakt; zo zal normaal gesproken een divisie in de naderingsmars slechts over één à twee routes verplaatsen. De groepering van de eenheden is daarbij afgestemd op de tactische opdracht. Ook de formatie van de verplaatsende eenheid is afgestemd op het waarborgen van een ongestoord verlopende verplaatsing en het snel kunnen ontplooiën voor het gevecht. Bij nadering van de gevechtszone worden twee à drie routes gebruikt (afb. 9). Ook is het mogelijk dat voor de hoofdmacht uit eenheden worden ingezet die moeten trachten in de diepte objecten te vermeesteren en/of vijand te vernietigen om zodoende de eigen opmars te vergemakkelijken en de vijandelijke verdediging te bemoeilijken (voordetachment). Die detachementen kunnen van verschillende omvang zijn.

Verkenningen vormen in de ogen van de WP-commandant op alle niveaus een essentieel element in het totale plan. Tijdige informatie over de vijand moet hem in staat stellen de marsformatie — en

Afb. 8 Ontplooiing gemechaniseerd regiment

zwaartepunt van het front optreedt wordt bovendien nog ca. 75% van de frontartillerie t.b.v. dat leger ingezet. In totaal kunnen dan in dat zwaartepunt tussen de 30 en 40 afdelingen vuren.

De inzet van de beschikbare vuursteunmiddelen vindt plaats volgens een op hoog niveau tot in detail uitgewerkt vuurplan. Teneinde de vuursteun te verzekeren zullen de betrokken artillerie-eenheden zo mogelijk reeds enkele uren voor de aanval hun stellinggebieden betrekken. Die stellinggebieden worden relatief ver naar voren gekozen om zodoende ook het gevecht meer in de diepte van het vijandelijke weerstandgebied afdoende te kunnen (blijven) steunen. Bij het vuurplan ligt het accent op de onderdrukking van de vijandelijke artillerie en de antitankverdediging, alsmede het verstoren van vijandelijke tegenaanvalsvoorberedingen.

Slotsom

Tot zover de beschrijving van een aantal aspecten en kenmerken van het optreden van de WP-landstrijdkrachten. Zoals reeds eerder gesteld is deze beschrijving verre van compleet. Zo is o.a. geen aandacht besteed aan het luchtmobiele optreden, de inbreng van bewapende helikopters, het geniepotentieel en de inzet van lange-afstandsverkenning- en sabotagepatrouilles. De reden is dat wij ons hebben willen beperken tot met name de aspecten die relevant kunnen zijn voor de theorievorming over ons eigen (offensieve) optreden met grondgebonden eenheden.

Analyse

Teneinde kwetsbaarheden vast te stellen zullen wij thans nader ingaan op de behandelde kenmerken van het optreden van de WP-landstrijdkrachten. Die kenmerken zijn overigens niet zomaar ontstaan; integendeel, ze zijn het resultaat van bewuste keuzen. Ze worden door de Russen beschouwd als — langs wetenschappelijke weg bereikte — verworvenheden; als krachtige punten van hun organisatie en wijze van optreden.

Dezerzijds valt niet vast te stellen in hoeverre bij het ontwikkelen van die kenmerken sprake is geweest van suboptimalisatie, waardoor op andere gebieden in de organisatie of in het optreden struc-

turele zwakheden zijn ontstaan. Wij zullen ons dan ook (moeten) beperken tot het aangeven van de intrinsieke sterke en zwakke punten van de eerder beschreven kenmerken.

Normen

De hantering van een uitgebreid en een doorwrocht systeem van normen vormt een belangrijk voordeel, doordat daarmee de planning wordt vergemakkelijkt. Het systeem van normen is in Russische ogen een bijzonder betrouwbaar systeem omdat het voortdurend wordt geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Door een juist gebruik te maken van de beschikbare normen kunnen voorts risico's worden vastgesteld en door middel van aanvullende maatregelen worden opgeheven. De planning krijgt daardoor een relatief groot gewicht toegekend. Dat is echter tevens een nadeel. Door de toepassing van normen wordt het WP-optreden ook in zekere mate voorspelbaar. Met een goede kennis van de Sovjetrussische normen wordt het derhalve gemakkelijker op goede wijze op dat optreden te anticiperen. Op het goede moment weten te anticiperen op het optreden van de vijand kan in belangrijke mate bijdragen aan het doen mislukken van diens opzet.

Enige nuancering is hier evenwel op zijn plaats. Goede kennis van Sovjetrussische normen zal zeker kunnen bijdragen aan het op goede wijze richting geven aan het eigen optreden. Dat geldt zeker voor het initiële treffen, en ook in een later stadium van een eventueel conflict blijft kennis over de vijand essentieel. Wij moeten echter niet de fout maken de tegenstander te onderschatten. Wij achten het allerm minst waarschijnlijk dat normen klakkeloos blijvend worden toegepast als dat enkele malen niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Ook de vijand leert van zijn fouten en onder de dan heersende omstandigheden leert men naar verwachting erg snel. Kortom, kennis omtrent de „automatismen” in het vijandelijke optreden mag niet leiden tot „automatismen” in het eigen optreden.

Bevelvoering

Ontegenzeggelijk heeft het WP-model van bevelvoering een aantal voordelen. Door de strikte hiërarchieke structuur, gekoppeld aan de relatief

geringe bevoegdheden van lagere commandanten, kan o.m. relatief snel met grote eenheden en formaties (divisies en legers) worden gemanoeuvreed. Zeker in de chaos die per definitie op het gevechtsweld (en daarachter) heerst, is dat een belangrijk voordeel. De gecentraliseerde planning leidt voorts ertoe dat alle middelen op de doelstelling van het hogere niveau worden gericht. Daarmee wordt een optimale concentratie op de hoofdinspanning bereikt.

Ook op het gebied van de bevelvoering vormen de nadelen als het ware het spiegelbeeld van de voordelen. De gecentraliseerde, gedetailleerd uitgevoerde planning vormt vanzelfsprekend een belangrijk hulpmiddel bij de bevelvoering; althans zolang de feitelijke loop der gebeurtenissen min of meer overeenkomt met hetgeen in de planningfase is voorzien. Zodra het verloop van het gevecht echter substantieel afwijkt van het geplande verloop vormt het centraal opgestelde, naar alle lagere niveaus verspreide, zeer gedetailleerde plan een aanzienlijke handicap. Het opstellen van een alternatief plan zal — gelet op de wijze waarop dat tot stand moet komen en de aan te brengen detaillering — geruime tijd vergen. Al die tijd treden lagere commandanten op zonder een op de situatie afgestemd plan en dat zal zeker leiden tot stagnatie en verwarring. Ook het verbindingssysteem vormt een kwetsbaar element. De gecentraliseerde bevelvoering legt een aanzienlijke druk op het verbindingssysteem. (Ver)storing van de verbindingen op divisie- en legerniveau zal dan ook onherroepelijk leiden tot stremmingen en wanorde. Hoewel, onder invloed van de in Afghanistan opgedane ervaringen, daarin mogelijk enige verandering gaande is, is van oudsher de Sovjetrussische commandant op de lagere niveaus niet opgeleid en gevormd om initiatieven te nemen, integendeel! Het ontbreken van een traditie, waarin initiatief positief wordt beoordeeld, gekoppeld aan de centrale rol van de commandant, vormt op zich een volgende kwetsbaarheid. Uitschakeling van commandanten, met name op de lagere niveaus, kan dan ook een verlamme uitwerking hebben. Op de hogere niveaus moeten daarentegen commandoposten worden vernietigd wil een zelfde verlamme effect worden bereikt. Ten aanzien van het ontbreken van een traditie waarin het nemen van initiatief positief wordt beoordeeld is evenwel enige nuancering op zijn plaats. Van-

zelfsprekend wordt bij de hogere militaire vorming zeker de nodige aandacht besteed aan begrippen als initiatief en creativiteit. Leger- en hogere commandanten kennen de waarden van die begrippen dus wel. Het is echter de vraag of de vorming in de voorgaande militaire loopbaan niet te diepe sporen heeft nagelaten, waardoor een adequate toepassing van die begrippen in de weg wordt gestaan.

Echelonnering

Het systeem van echelonnering vormt een van de krachtigste punten van het WP-optreden. Deze wijze van optreden vergroot in belangrijke mate de kans op succes van de WP-aanval. Dat deze conceptie relatief veel troepen vergt is, gelet op zowel de relatieve overvloed daaraan, als op de daarmee te verkrijgen „garantie” op succes, een alleszins aanvaardbare consequentie. Aan die wijze van optreden kleven echter ook nadelen. De vorming van echelons alsmede de door die echelons te bereiken doelen worden — zoals met name nog alle aspecten van het WP-optreden het geval is — centraal gepland. Die centrale planning leidt ook op dit gebied tot een bepaalde mate van inflexibiliteit. Ook hierbij is dus sprake van een zekere kwetsbaarheid voor verstoringen.

Een tweede kwetsbaar element van het geëchelonnerde optreden betreft de feitelijke wisseling van echelons. Die manoeuvre is uiterst complex, zeker gezien de op dat moment op het gevechtsweld heersende situatie. Die wisseling van echelons wordt bij voorkeur uitgevoerd d.m.v. een soort inhaalmanoeuvre waarbij het 2e echelon de eenheden van het 1e echelon via de flank passeert en de opmars voortzet. Als er voor een dergelijke manoeuvre onvoldoende ruimte is, kan de echelonswisseling ook worden uitgevoerd als een voorwaartse doorschrijding. In beide gevallen zullen uitgebreide coördinatiemaatregelen moeten worden getroffen, is de gevechtsverkeersleiding zeer complex en vindt een grote concentratie van middelen plaats. Al met al vormt deze echelonswisseling een zeer kritieke fase in het Sovjetrussische optreden.

Aanvallend optreden

De wijze waarop de WP-strijdkrachten het aan-

vallende optreden denken uit te voeren is in wezen gebaseerd op de elementen snelheid en concentratie. De snelheid wordt ontwikkeld m.b.v. verkenningen, zolang mogelijk aanhouden van marsformaties en het gebruik van een beperkt aantal routes. Concentratie wordt bereikt door smalle aanvalssectoren binnen de opmarsvakken en een gestandaardiseerde wijze van ontplooiën. Het spreekt vanzelf dat de gehanteerde wijze van opmarcheren weliswaar eenvoudig is te leiden en inderdaad snel kan verlopen, mits dat ongestoord in zijn werk kan gaan. Gelet op de aantallen voertuigen die bij dergelijke verplaatsingen zijn betrokken, en het beperkte aantal gebruikte routes, zullen dergelijke verplaatsingen echter niet onopgemerkt kunnen blijven en vormen ze dankbare doelwitten voor wapensystemen met lange dracht (luchtsteun). De wijze van concentreren houdt in dat buiten de aanvalssectoren slechts met relatief zwakke strijdkrachten, of zelfs in het geheel niet, wordt opgetreden. Hierdoor ontstaan goede mogelijkheden voor acties gericht op de flanken van de aanvallende vijand. De concentratie van WP-strijdkrachten op het juiste moment en op de juiste plaats is vanzelfsprekend afhankelijk van goede inlichtingen. Vandaar het belang dat aan verkenningen wordt toegekend. Indien men erin slaagt de vijand te misleiden omtrent de juiste ligging van de eerste (en eventueel volgende) verdedigingslijnen, wordt bereikt dat te vroeg of te laat wordt ontplooid, het vuurplan wordt uitgevoerd, opvolgende echelons worden aangetrokken, enz.; met alle voordelen van dien voor de verdediger.

Zwaartepuntvorming

Zoals vermeld vindt zwaartepuntvorming voor

een belangrijk deel plaats door de concentratie van (indirect) vuur. Teneinde de manoeuvre niet alleen in de fase van inbraak, maar ook tijdens de doorbraak adequaat te kunnen steunen, wordt de WP-artillerie ver naar voren ontplooid. Volgens de geldende normen worden de regiments-, divisie- en legerartilleriegroepen ontplooid in stroken, resp. 1-3, 4-6 en 8-12 km achter de voorste lijn eigen troepen. De stellingen worden voorts zo mogelijk reeds vroegtijdig betrokken. Al met al ontstaat zo een aanzienlijke concentratie van vuurmonden en lanceerinrichtingen, munitietransportmiddelen en vuurregelingscentra, gedurende een relatief lange tijd in een relatief klein gebied. Ook de andere methoden om zwaartepunten te vormen, te weten smalle aanvalsvakken en snelle introductie van opvolgende echelons, leiden tot een sterke concentratie van middelen. En concentraties — zeker van een dergelijke omvang — zijn per definitie kwetsbaar. Het is in dat verband van wezenlijk belang dat de verdediger zo vroeg mogelijk weet waar de vijand een doorbraak zal trachten te forceren, zodat het mogelijk wordt gericht tegen de daarmee samenhangende concentratie op te treden.

Samenvatting

Tot zover de beschrijving van een aantal achtergronden en kenmerken van het optreden van WP-landstrijdkrachten en de analyse daarvan. Wij zijn slechts ingegaan op een beperkt aantal karakteristieken van het Sovjetrussische optreden, maar zelfs dit beperkte aantal kenmerken geeft naar onze mening reeds aan dat onze tegenstander beschikt over een doorwrochte operationele doctrine. ►

Literatuur

1. S. J. Cimbala — *Strategic Rev.* (1986)(2)67.
2. C. N. Donelly — *Int. Defense Rev.* **14**(1981)(12) 1589.
3. C. N. Donelly — *Military Rev.* **112**(1982)(8)39.
4. J. Erickson, L. Hansen en W. Schneider — *Soviet ground forces*. Croom Helm, Beckenham (1986).
5. H. en W. Fast Scott — *The armed forces of the USSR*. Arms and Armour Press, Londen (1984).
6. M. R. Hamilton — *Military Rev.* **117**(1987)(1)3.
7. J. G. Hines — *Military Rev.* **112**(1982)(8)13.
8. R. S. Kosevich — *Military Rev.* **112**(1982)(8)24.
9. D. Leebaert — *Soviet military thinking*. Allen & Unwin, Londen (1981).
10. D. L. Madill — *Military Rev.* **112**(1982)(8)52.
11. R. E. Simpkin — *Red armour*. Brassey, Londen (1984).
12. R. E. Simpkin — *Race to the swift*. Brassey, Londen (1985).
13. V. Suvorov — *Inside the Soviet army*. Hamish Hamilton, Londen (1979).
14. P. H. Vigor — *Military Rev.* **112**(1982)(8)68.
15. P. H. Vigor — *Soviet Blitzkrieg theory*. McMillan, Londen (1983).

Het is alleszins begrijpelijk dat de Russen ervan overtuigd zijn dat die doctrine — mits juist toegepast — de sleutel tot succes vormt. Wij hebben evenwel naar wij hopen ook aangetoond welke de intrinsieke zwakheden van de verschillende elementen van de Sovjetrussische systematiek zijn. Het is naar onze overtuiging dan ook mogelijk de verdediging tegenover de strijdkrachten van het WP met succes te voeren. Elementen voor een succesvolle verdediging zijn:

- een goede kennis van het vijandelijke optreden en de daaraan verbonden zwakheden;
- op goede wijze anticiperen op het vijandelijke optreden;
- op het juiste moment door middel van een geconcentreerde inspanning de vijandelijke opzet te verstoren.

Thus, one able to gain the victory by modifying his tactics in accordance with the enemy situation may be said to be divine.
(SOEN TZOE)

**U bent lid van de
Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de
Krijgswetenschap,**

tevens actief dienend officier van KL of KLu, en u gaat de dienst verlaten?

Meldt u dat dan s.v.p. even aan de ledenadministratie (Karel Doormanlaan 274, 2283 BB Rijswijk), dan wordt ervoor gezorgd dat u de Militaire Spectator blijft ontvangen!